Richt je niet op aantallen woningen en hoeveelheid CO2 maar spreek een prijs af

Posted on 27 januari 2024 by Eduard Bomhoff

Minister Hugo de Jonge (Volkshuivesting) riep: 'We gaan volgend jaar 100.000 huizen bouwen'. Iedereen in Nederland deelt die wens, want woningen worden onbetaalbaar. Toch verloor zijn CDA tweederde van de zetels. Minister Rob Jetten (Klimaat) bazuinde: '55 procent minder CO2 en methaan in 2030'. Iedereen die ook maar iets weet van het klimaat is het erover eens dat Nederland offers moet brengen voor de mondiale reductie van CO2 en methaan. Toch verloor Jettens D66 meer dan 60 procent van de stemmen.

De slachting bij CDA en D66 hoeft niet te betekenen dat de kiezers hun interesse in meer huizen en minder *global warming* zijn verloren. Zo naïef zijn winnaars Geert Wilders, Pieter Omtzigt en Caroline van der Plas niet. De kiezers hebben niet afgerekend met het doel, maar hebben een heel lage dunk van de vaak verkeerde *middelen* die deze twee ministers met hun ambtenaren geforceerd willen inzetten.

Onzekerheid en financiële schade

Als minister De Jonge voor de zoveelste keer een losse flodder afschiet, komt hij kort daarna om toch actief te lijken met een onwerkbaar en schadelijk plan voor de huursector. Gaat minister Jetten zijn *target* missen, dan komen er nieuwe oekazes over warmtepompen, minder energiegebruik in de tuinbouw of verplichte verduurzaming. Waardoor miljoenen kiezers en ondernemers hun budget moeten herzien.

De fundamentele fout is vaak dezelfde en die staat duidelijk uitgelegd in het werk van Bill Nordhaus, de eerste en enige Nobelprijswinnaar met een specialisatie in klimaat. Voor dit artikel herlas ik nog eens Nordhaus' beroemde artikel uit 1975. Een econoom die toen al zoveel wist over energie, de stromingen in de oceanen en de risico's van *global warming*, dat hij in zijn rekenmodel bij voorbeeld al meer bezorgd was over het ijs bij de Noordpool dan over Antartica!

In zijn meer recente werk verwijst Nordhaus graag naar zijn collega Jon Strand bij de Wereldbank. Van Nordhaus en Strand leren we dat een grote fout die De Jonge en Jetten voortdurend maakten was om een doel te stellen in de vorm van een aantal, een hoeveelheid. Spreek waar mogelijk, zo schrijven Nordhaus en Strand, liever een prijs af want dat maakt de onderhandelingen tussen de decentrale partijen eenvoudiger en kansrijker.

Ik neem één voorbeeld van Jetten. Hij eist letterlijk dat ieder individueel ziekenhuis en zorgcentrum in 2050 bereikt dat er geen CO2 meer wordt uitgestoten. Nu is Jetten binnenkort weg, maar de honderden ambtenaren, die niet de ruggegraat hebben om hun minister te vertellen dat zo'n eis idioot is, zitten er nog.

Want laten we concreet worden. Er is kans op nul CO2 bij een enkel zorgcentrum in Drenthe waar de grond goedkoop is, met kleine, losse gebouwtjes zonder bovenverdieping en royaal uitgestrekt over een parklandschap. Vraag dan hulp in de Lier of in Boskoop voor levend groen op alle platte daken en voor horticultuur binnen. Persoonlijk vind ik dan het gunstige effect van planten en mooie begroeiing in een zorgcentrum voor de bejaarde bewoners nog belangrijker dan de bijdrage van nog eens 0,000… procent aan de *global warming*, maar ik heb dan ook niet op D66 gestemd, en mijn mening maakt de maatregel nog meer welkom.

Veel vergadertafels

Maar nu komt het probleem. Een dichtbij liggend ziekenhuis heeft toevallig vijf verdiepingen en ligt midden in de stad. Dus gaat de opvolger van Jetten een nieuwe vergadertafel openen waar zorgcentra, Drentse ziekenhuizen en de overheid gaan onderhandelen over een partiële *offset* tussen wat makkelijk kan in het zorgcentrum, maar verschrikkelijk kostbaar is in het ziekenhuis. De minister heeft een foto-*opportunity* bij de inwijding van de nieuwe vergadertafel en de vergaderaars komen elkaar weer eens tegen en kunnen mooi hun kennis van de problematiek etaleren. En reken maar dat de consultants klaar staan in de hoop op vette adviesopdrachten.

En daar blijft het niet bij. Misschien hebben ziekenhuizen en zorgcentra in Drenthe wel minder hoogbouw dan gemiddeld in Nederland. Dan is er dus ook behoefte aan een landelijke vergadertafel met veertig stoelen waar de vertegenwoordiger van COROP-gebied 23 (Amsterdam) kan onderhandelen met COROP-gebied 8 (Coevorden-Emmen).

De ambtenaren zouden ook aandringen op een Europese tafel, waar druk en vol Nederland kan onderhandelen met leeg Spanje over wat meer groen dáár als slimme compensatie voor de door Jetten en zijn ambtenaren geëiste vergroening van alle grote academische ziekenhuizen bij ons. Voor de mondiale uitstoot van CO2 en methaan maakt een uitruil met Spanje niets uit, maar het is wel veel efficiënter en voor Nederland goedkoper.

Simpel onderhandelen over de prijs

Het lijkt kort en krachtig: ieder zorggebouw klimaatneutraal in 2050. Maar in de praktijk moeten er heel wat bomen worden omgekapt voor alle vergadertafels en moeten heel wat vergaderuren worden afgeboekt.

Bedenk hoeveel van die beleidsmedewerkers overbodig worden en groene vingers kunnen krijgen met nuttig werk in de horticultuur als we simpel onderhandelen op één dimensie, namelijk over de te betalen prijs. Wanneer arm land X op ons verzoek 10.000 bomen extra plant, wil X natuurlijk een hoge prijs ontvangen en wij een lage prijs betalen. Maar dat wordt een betrekkelijk simpele onderhandeling tussen arme landen X,Y en Z die allemaal méér willen en rijke landen A,B en C die een lager bedrag verkiezen.

In het andere geval, als alle 27 lidstaten van de EU of alle 40 COROP-regio's in Nederland het eens moeten worden over een richtlijn per land of per regio, krijgen we gelegenheidscoalities waarbij deelnemer X speciale redenen aanvoert voor een hoger toegestaan plafond voor X, en probeert daarvoor een paar medestanders te vinden. Intussen zijn tafelgenoten A tot en met Z ook allemaal druk om hun eigen belangen in de onderhandeling mee te nemen en ingewikkelde afruilen te construeren.

Gelukkig komen er de laatste tijd een paar verstandige geluiden. Rens van Tilburg, directeur van het Sustainable Finance Lab aan de Universiteit Utrecht, legt met co-auteur Jens van 't Klooster uit dat er financiële instrumenten moeten komen, zodat Nederland – om bij mijn voorbeeld te blijven – via de al bestaande '*carbon credit*' niet alleen met Spanje kan onderhandelen, maar ook met armere EU-leden en landen buiten Europa over 'méér bomen in jullie land' als efficiënte compensatie voor 'hoogbouw academische ziekenhuizen bij ons niet afbreken en geforceerd vervangen'.

Nuttiger werk voor beleidsmedewerkers

We kunnen beter Nordhaus en Strand volgen door op EU-niveau ook één prijs af te spreken per 10.000 elders te planten bomen. Dan kunnen EU-ministers in de loop van de tijd die prijs verhogen of verlagen al naar gelang de ontwikkeling in de wereldtemperatuur, maar zijn verder geen vergadertafels op landelijk, regionaal of stedelijk niveau meer nodig. En kunnen al die beleidsmedewerkers nuttiger werk gaan doen.

Eduard Bomhoff *is oud-hoogleraar economie aan de EUR, Nyenrode en Monash University. In 2002 was hij vicepremier in het eerste kabinet-Balkenende.*

Het zijn de donateurs die **Wynia's Week** *mogelijk maken. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk* ***HIER****. Hartelijk dank!*